

OCR

Oxford Cambridge and RSA

H

Dydd Mercher 17 Mai 2017 – Bore

TGAU LLADIN

A403/04 Rhyddiaith Ladin (Haen Uwch)

Mae ymgeiswyr yn ateb ar y Papur Cwestiynau.

Deunyddiau a ddarperir gan OCR:

Dim

Deunyddiau eraill angenrheidiol:

Dim

Amser: 1 awr

Enw cyntaf yr ymgeisydd		Cyfenw'r ymgeisydd	
----------------------------	--	-----------------------	--

Rhif y ganolfan						Rhif yr ymgeisydd				
-----------------	--	--	--	--	--	-------------------	--	--	--	--

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

- Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau uchod. Ysgrifennwch yn glir ac mewn priflythrennau.
- Defnyddiwch inc du.
- Atebwch **naill ai** Adran A, sy'n dechrau ar dudalen 2 **neu** Adran B, sy'n dechrau ar dudalen 14.
- Darllenwch bob cwestiwn yn ofalus. Gwnewch yn siwr eich bod yn gwybod beth mae'n rhaid i chi ei wneud cyn dechrau eich ateb.
- Ysgrifennwch eich ateb i bob cwestiwn yn y lle gwag a ddarperir. Os bydd angen lle ychwanegol, dylech ddefnyddio'r tudalennau â llinellau ar ddiwedd y llyfryn hwn. Rhaid dangos rhif/rhifau'r cwestiwn yn glir.
- **Peidiwch** ag ysgrifennu yn y codau bar.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

- Mae nifer y marciau sydd ar gael wedi'i nodi mewn cromfachau [] ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.
- **50** yw cyfanswm y marciau ar gyfer y papur hwn.
- Mae'r ddogfen hon yn cynnwys **24** tudalen. Caiff unrhyw dudalennau gwag eu nodi.

Atebwch **naill ai** Adran A neu Adran B.

ADRAN A – Blodeugerdd Ladin OCR ar gyfer TGAU

Atebwch **bob** cwestiwn.

Darn A1

dum cupidius instat, in locum deiectus inferiorem concidit. huic rursus circumvento fert subsidium Pullo, atque ambo incolumes compluribus interfectis summa cum laude sese intra munitiones recipiunt. sic fortuna in contentione et certamine utrumque versavit, ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset neque diudicari posset, uter utri virtute anteferendus videretur.

Cesar, *Dewrder a strategaeth mewn brwydr*, llinellau 20–25

- 1 *dum cupidius instat, in locum deiectus inferiorem concidit*: beth ddigwyddodd i Vorenius tra oedd e'n mynd ar ôl y gelyn?
 [1]
- 2 *huic rursus ... munitiones recipiunt*:
- (a) pa sefyllfa beryglus y sylweddolodd Vorenius ei fod ynddi?
 [1]
- (b) sut cafodd Pullo a Vorenius eu derbyn pan wnaethon nhw gilio (*retreat*) y tu mewn i'r caerâu?
 [1]
- 3 *ut alter ... anteferendus videretur*: sut, trwy ei arddull ysgrifennu, mae Cesar yn pwysleisio'r gystadleuaeth (*rivalry*) rhwng Pullo a Vorenius? Gwnewch **un** pwynt, gan gyfeirio at y **Lladin**.

 [2]

Darn A2

ibi ex captivis cognoscit quae apud Ciceronem gerantur, quantoque in periculo res sit. tum cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet uti ad Ciceronem epistolam deferat. hanc Graecis conscriptam litteris mittit, ne intercepta epistola nostra ab hostibus consilia cognoscantur. si adire non possit, monet ut tragulam cum epistola ad ammentum deligata intra munitionem castrorum abiciat.

Cesar, *Dewrder a strategaeth mewn brwydr*, llinellau 37–43

- 4 *ibi ex captivis cognoscit quae apud Ciceronem gerantur, quantoque in periculo res sit*: beth y cafodd Cesar wybod amdano gan y carcharorion? Gwnewch **un** pwynt.

..... [1]

- 5 *tum cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet uti ad Ciceronem epistolam deferat*: sut cafodd y marchog Galaid ei berswadio i fynd â'r llythyr i Cicero?

..... [1]

- 6 *hanc Graecis conscriptam litteris mittit*: pa gam diogelwch ddefnyddiodd Cesar?

..... [1]

- 7 *monet ut tragulam cum epistola ad ammentum deligata intra munitionem castrorum abiciat*: pa gyngor roddodd Cesar i'r marchog Galaid pe na allai fynd at wersyll Cicero?

.....
 [2]

Darn A3

haec casu ad turrim adhaesit neque ab nostris biduo animadversa tertio die a quodam milite conspicitur, dempta ad Ciceronem defertur. ille perlectam in conventu militum recitat, maximaque omnes laetitia adficit.

Cesar, *Dewrder a strategaeth mewn brwydr*, llinellau 46–49

8 Cyfieithwch Ddarn A3.

Dotted lines for translation, with a [5] mark at the end.

Darn A4

his difficultatibus duae res erant subsidio, scientia atque usus militum, quod superioribus proeliis exercitati quid fieri oporteret non minus commode ipsi sibi praescribere quam ab aliis doceri poterant, et quod ab opere singulisque legionibus singulos legatos Caesar discedere nisi munitis castris vetuerat. hi propter propinquitatem et celeritatem hostium nihil iam Caesaris imperium exspectabant, sed per se quae videbantur administrabant.

Cesar, *Cesar yng nghanol y frwydr yn erbyn y Belgae*, llinellau 6–13

9 *his difficultatibus duae res erant subsidio, scientia atque usus militum*: enwch y **ddau** beth wnaeth leihau'r anawsterau roedd y Rhufeiniaid yn eu cael.

.....
..... [2]

10 *quod superioribus ... doceri poterant*: beth wnaeth alluogi'r milwyr i benderfynu drostyn nhw eu hunain beth ddylai gael ei wneud?

.....
..... [2]

11 *hi propter propinquitatem et celeritatem hostium nihil iam Caesaris imperium exspectabant*: pam na wnaeth y milwyr aros am orchymyn Cesar? Rhowch **un** rheswm.

.....
..... [1]

Darn A5

cecidisse legionem, quae proelium ausa sit; ceteros castris occultari aut fugam circumspicere. ne strepitum quidem et clamorem tot milium, nedum impetus et manus perlaturos: si copias armatorum, si causas belli secum expenderent, vincendum illa acie vel cadendum esse. id mulieri destinatum: viverent viri et servirent.

Tegid, *Ysbrydoliaeth ar gyfer y frwydr*, llinellau 8–13

12 Sut, trwy ei arddull ysgrifennu, mae Tegid yn pwysleisio natur rymus geiriau Buddug yn Narn A5? Gwnewch **dri** phwynt, gan gyfeirio at y **Lladin**.

-
.....
.....
.....
-
.....
.....
.....
-
.....
.....
.....

[6]

7
TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON
Trowch y dudalen ar gyfer y cwestiwn nesaf

Darn A6

ac primum legio gradu immota et angustias loci pro munimento retinens, postquam in propius suggestos hostes certo iactu tela exhauserat, velut cuneo erupit. idem auxiliarium impetus; et eques protentis hastis perfringit quod obvium et validum erat. ceteri terga praebuere, difficili effugio, quia circumiecta vehicula saepserant abitus. et miles ne mulierum quidem neci temperabat, confixaque telis etiam iumenta corporum cumulum auxerant.

Tegid, *Ysbrydoliaeth ar gyfer y frwydr*, llinellau 27–33

13 Sut mae Tegid yn creu disgrifiad bywiog (*vivid*) o'r frwydr?

Yn eich ateb, efallai yr hoffech ystyried:

- y disgrifiad o'r ymosodiad Rhufeinig;
- yr effaith y mae'n ei gael ar y gelyn.

Rhaid i chi gyfeirio at y **Lladin** a thrafod unrhyw nodweddion arddull fel dewis, sain a lleoliad geiriau.

Caiff marciau eu rhoi am ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig yn eich ateb.

[10]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of horizontal dotted lines for handwriting practice, spanning the width of the page.

Darn A7

postridie ex Arpinati profecti sumus ... prandimus in Arcano (nosti hunc fundum). quo ut venimus, humanissime Quintus, 'Pomponia,' inquit, 'tu invita mulieres, ego vero accivero pueros'; nihil potuit, mihi quidem ut visum est, dulcius idque cum verbis tum etiam animo ac vultu. at illa audientibus nobis 'ego ipsa sum' inquit, 'hic hospita'; id autem ex eo, ut opinor, quod antecesserat Staius ut prandium nobis videret.

Cicero, *Gwrthdaro priodasol*, llinellau 1–7

14 *prandimus in Arcano*: pa bryd bwyd gawson nhw yn Arcanum?

Ticiwch (✓) y blwch cywir.

A byrbryd (*snack*)

B brechwast

C cinio canol dydd

D pryd bwyd gyda'r nos

[1]

15 *quo ut ... accivero pueros*: dewiswch a chyfieithwch y gair Lladin sy'n dangos y modd y gwnaeth Quintus siarad â Pomponia.

Gair Lladin	
Cyfieithiad Cymraeg	

[2]

16 *nihil potuit, mihi quidem ut visum est, dulcius idque cum verbis tum etiam animo ac vultu*: sut, ym marn Cicero, gwnaeth Quintus ymddwyn tuag at Pomponia?

.....
 [2]

17 *at illa ... nobis videret*: beth oedd wedi cythruddo Pomponia i wneud iddi hi ddweud '*ego ipsa sum hic hospita*'?

.....
 [1]

11
TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON
Trowch y dudalen ar gyfer y cwestiwn nesaf

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Peidiwch ag ateb Adran B os ydych chi eisoes wedi ateb Adran A.

ADRAN B – Blodeugerdd Ladin Caergrawnt

Atebwch **bob** cwestiwn.

Darn B1

Messalina novo et quasi insano amore incensa est. nam in C. Silium, iuventutis Romanae pulcherrimum, ita exarserat ut Iuniam Silanam, nobilem feminam, matrimonio eius exturbaret liberoque adultero potiretur. neque Silius flagitii aut periculi nescius erat: sed intellexit exitium, si abnueret, fore certum et, si consentiret, nonnullam facinoris celandi spem esse.

Tegid, *Messalina*, llinellau 1–7

19 *Messalina novo ... nescius erat*: sut mae Tegid, trwy ei arddull ysgrifennu, yn dangos ei anghymeradwyaeth (*disapproval*) tuag at Messalina a Silius? Gwnewch **ddau** bwynt, gan gyfeirio at y **Lladin** yn y naill a'r llall.

-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
 -
.....
.....
.....
.....
.....
- [4]

20 *sed intellexit ... spem esse*: pam roedd hi'n anodd iawn i Silius wrthod cynnig Messalina i garu ar y slei (*offer of an affair*)?

.....
..... [2]

Darn B2

igitur placuit neglegere futura praesentibus frui. illa non furtim sed multis cum comitibus ventitat domum, egredienti adhaeret, dat opes honoresque; postremo servi, liberti, paratus principis apud adulterum saepe videbantur. at Claudius matrimonii sui ignarus. iam Messalina propter facilitatem adulteriorum ad novas libidines versa est.

Tegid, *Messalina*, llinellau 7–14

21 *igitur placuit neglegere futura praesentibus frui*: pa gyferbyniad mae Tegid yn ei wneud yma?

.....
 [2]

22 *illa non ... saepe videbantur*: sut mae Tegid, trwy ei arddull ysgrifennu, yn pwysleisio ymddygiad amhriodol Messalina? Gwnewch **ddau** bwynt, gan gyfeirio at y **Lladin** yn y ddau.

-

-

 [4]

23 *iam Messalina propter facilitatem adulteriorum ad novas libidines versa est*: pam, yn ôl Tegid, gwnaeth Messalina droi at bleserau newydd?

..... [1]

Darn B3

atque interim, tribus omnino comitantibus – tam repens erat solitudo – postquam per urbem pedibus ivit, vehiculo, quo purgamenta hortorum eripiuntur, Ostiensem viam intrat. nullam misericordiam civibus commovit quia flagitiorum deformitas praevalebat. et iam erat in aspectu Claudii clamitabatque ut audiret Octaviae et Britannici matrem.

Tegid, *Messalina*, llinellau 49–55

24 *atque interim ... viam intrat*: pa dystiolaeth sydd yma o gywilydd (*humiliation*) llwyr Messalina? Rhwch **ddwy** enghraifft.

-
.....
-
..... [2]

25 *nullam misericordiam civibus commovit quia flagitiorum deformitas praevalebat*: pam na wnaeth y dinasyddion ddangos unrhyw dosturi (*pity*) tuag at Messalina?

.....
..... [1]

26 *et iam erat in aspectu Claudii clamitabatque ut audiret Octaviae et Britannici matrem*: sut mae Messalina yn ceisio rhoi pwysau ar Claudius yma?

.....
..... [1]

Darn B4

nam Claudius domum regressus, ubi cena vinoque incaluit, imperavit ut femina misera (hoc enim verbo Claudium usum esse ferunt) ad causam dicendam postridie adesset. quod ubi Narcissus audivit et languescere iram redire amorem vidit, timebat, si moraretur, propinquam noctem et uxorii cubiculi memoriam; igitur prorumpit denuntiatque centurionibus et tribuno, qui aderat, exsequi caedem.

Tegid, *Messalina*, llinellau 69–76

27 *nam Claudius ... postridie adesset*: beth mae Tegid yn ei ddweud sy'n awgrymu y gallai Claudius fod ar fin maddau i Messalina? Gwnewch **ddau** bwynt.

-
 -
 -
 -
 -
 -
- [2]

28 Pwy oedd Narcissus?

Ticiwch (✓) y blwch cywir.

- A cariad Messalina
- B y conswl
- C gwas rhydd Claudius
- D mab Claudius

[1]

29 *igitur prorumpit denuntiatque centurionibus et tribuno, qui aderat, exsequi caedem*: dewiswch a chyfieithwch y gair Lladin sy'n dangos cyflymder gweithredoedd Narcissus yma.

Gair Lladin	
Cyfieithiad Cymraeg	

[2]

Darn B5

is raptim in hortos praegressus reperit Messalinam, humi fusam; adsidebat mater Lepida, quae florenti filiae haud concors fuerat; sed supremis eius necessitatibus ad misericordiam versa suadebat ne percussorem opperiretur: transiisse vitam neque aliud quam mortem decoram quaerendum. sed nihil honestum inerat Messalinae animo, per libidines corrupto; lacrimae et questus inriti effundebantur, cum impetu venientium pulsae sunt fores adstititque tribunus. tunc primum Messalina fortunam suam intellexit ferrumque accepit; quod frustra iugulo aut pectori per trepidationem admovens, ictu tribuni transigitur. corpus matri concessum.

Tegid, *Messalina*, llinellau 77–89

30 Sut mae Tegid yn gwneud munudau olaf bywyd Messalina yn ddramatig?

Yn eich ateb, efallai yr hoffech ystyried:

- ei ddisgrifiad o'r digwyddiadau dan sylw;
- ei anghymeradwyaeth amlwg (*evident disapproval*) o Messalina.

Rhaid i chi gyfeirio at y **Lladin** a thrafod unrhyw nodweddion arddull fel dewis, sain a lleoliad geiriau.

Caiff marciau eu rhoi am ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig yn eich ateb.

[10]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 30 horizontal dotted lines for writing.

31 'Roedd Messalina yn haeddu ei chwymp (*downfall*).’ Wedi i chi ddarllen disgrifiad Tegid o gwymp Messalina, i ba raddau rydych chi’n cytuno â'r gosodiad hwn?

Yn eich ateb, cewch gyfeirio at y darnau sydd wedi'u hargraffu yn y papur cwestiynau hwn, ond dylech gyfeirio hefyd at rannau eraill o'r darnau o ddisgrifiad Tegid am Messalina rydych chi wedi eu darllen.

Caiff marciau eu rhoi am ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig yn eich ateb. [8]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Darn B6

neptem vix novi, nepotem familiarissime diligo, iuvenem singularem quem etiam ei quos sanguine non attingit tamquam propinquum amant. nam primum, quamquam pulcherrimus erat, et puer et iuvenis omnes sermones malignorum vitavit.

Plini, *tres feminae*, Ummidia Quadratilla, llinellau 6–10

32 Cyfieithwch Ddarn B6.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... [5]

Darn B7

cum studia nepotis sui mihi mandaret, dixit se solere, ut feminam in illo otio sexus, laxare animum lusu calculorum, solere spectare pantomimos suos, sed cum factura esset alterutrum, semper se nepoti suo imperavisse ut abiret studeretque; quod mihi non solum amore facere sed etiam reverentia videbatur.

Plini, *tres feminae, Ummidia Quadratilla*, llinellau 16–22

33 *in illo otio sexus*: beth rydyn ni'n ei ddysgu am fenywod Rhufeinig yma?

.....
 [1]

34 *laxare animum lusu calculorum, solere spectare pantomimos suos*: sut roedd Ummidia Quadratilla yn ymlacio? Rhowch **ddwy** enghraifft.

.....
 [2]

35 *sed cum ... reverentia videbatur*: sut roedd Ummidia Quadratilla, ym marn Plini, yn dangos cariad a pharch tuag at ei hŵyr?

.....
 [2]

DIWEDD Y PAPUR CWESTIYNAU

LLE YCHWANEGOL I ATEB

Os oes angen lle ychwanegol i ateb, dylech ddefnyddio'r tudalennau canlynol â llinellau. Rhaid dangos rhif/rhifau'r cwestiwn yn glir ar ymyl y dudalen.

A large area of the page is reserved for answers, featuring a vertical line on the left side and horizontal dotted lines for writing.

Gwybodaeth am Hawlfraint

Mae OCR wedi ymrwmo i ofyn caniatâd i atgynhyrchu'r holl gynnwys trydydd parti y mae'n ei ddefnyddio yn ei ddeunyddiau asesu. Mae OCR wedi ceisio nodi a chysylltu â phob deiliad hawlfraint y defnyddir eu gwaith yn y papur hwn. I osgoi datgelu gwybodaeth sy'n gysylltiedig ag atebion i ymgeiswyr, atgynhyrchir pob cydnabyddiaeth hawlfraint yn Llyfryn Cydnabyddiaeth Hawlfraint OCR. Cynhyrchir hwn ar gyfer pob cyfres o arholiadau, ac mae ar gael i'w lawrlwytho oddi ar ein gwefan gyhoeddus (www.ocr.org.uk) ar ôl y gyfres arholiadau byw.

Os yw OCR yn anfwriadol wedi methu cydnabod neu glirio unrhyw gynnwys trydydd parti yn y deunydd asesu hwn, bydd OCR yn falch o gywiro hyn ar y cyfle cyntaf posibl.

Ar gyfer ymholiadau neu wybodaeth bellach, cysylltwch â: Copyright Team, First Floor, 9 Hills Road, Cambridge CB2 1GE.

Mae OCR yn rhan o'r Cambridge Assessment Group; Cambridge Assessment yw enw brand University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), sydd yn adran o Brifysgol Caergrawnt.